

יוסי גמזו
סֶכֶךְ לְסִכּוֹת
(סיפור אמיתי)

ערב סופות תרצ"ט אירע התמוה מפל תמוה. כל שאיננו מוכן, מטבעם של דברים הוא סיבה לאימה. אבל כאן נצטרפו שתי אימות, האחת ידועה, השניה מסותרת. זו, הנסותרת – זהות הרוצחים, וההיא, הגלויה – הדם. בכפר-חסידים, בזכרון-יעקב, בגבת, ביקנעם, בבת-שלמה, בגבעת-עדה, היו יהודים נועצים בעוד-יום כלונסאות באדמת חֲצָרָם. עד שהיו עמודי הסופה מתאחים כביכול למין שְׁלֵד, חוברים כפּתּוּב בחזון יחזקאל כמין עצם קָרַב אל עצמו, ועד שעמדה כל סופה על תְּלֵה כַעֲדוֹת לכוחה של מסורת, היו מְקִימֵה פטורים מְלָחוּש באסון התלוי על ראשם. אך רק נמתחו יריעות או שמיות כפתלים בין פרקי אותו שְׁלֵד ואך הועלו שם כפות התמרים והחל סיכוכו של הגג – היה איזה פתיל נעלם מאוּש כנחש הזוחל לו בְּעֶשֶׂב. עד שהבינו בוני הסופות מה קורה, נתרחש הפיצוץ. כל זה, על אף יסורי הנספים, הפשר הרטוש וההֶלֶם, אפשר שלא היה יוצא מכלל מיקרה בודד, לולא שוכפל אותו תרחיש בכל פינות הארץ ויד מְכֻנָּת וּמְסָר ברור נזדקרו כמרצע מְשֶׁק. תאמר: מוקש ישן מן התקופה העותומאנית נייעור לחיים תחת קרום-העפר וגבה את חייו של דורכו. אך איך לבאר צירופם של מקרים בו חוזר על עצמו דפוס קבוע: שפל זה קורה בסופות ותמיד עם פריסת ענפיו של הסכך? סופה (כפּתּוּב במסכת סופה) שהנה בחזקת מדובללת – צְלָה מְרֻבָּה מְפִלִישַׁת חֲמָתָה והריהי פְּשָׁרָה על פי דין. אך מה שוודאי שאיננו כשר ואיננו פדין הוא הקשר: שבין פיגועי מיקריות לא מיקריות זו ובין אוכלוסיה יהודית. זה, ואזלת בלשיו של אותו C.I.D, הבולשת הבריטית, לחשוף כדבריו של פולוֹנִיִּס ב"המְלֵט" את עצם העובדה שיש שיטה בשיגעון, העיד כי הכתובת היתה רשומה על הקיר בערבית מדוברת, אבל האנגלים הצטיינו מעולם בדיסְלֶקְסִיָה פרו-מוסלמית.

גונדר רעואל לא ביטל את זמנו ושלח את גליו כמכ"ם זה. אלה עלו על עיקבות חסן סאלמה, הוא וכל חֶבֶר פורעיו. אך איך שמים יד על מנהיג כנופיה אם מקום-מחבואו לא קבוע: אין הוא יָשֵׁן, כך אמרו השמועות, שני לילות באותו המיסתור. נימנו ופנו אל ה"שְׁטִינְקֶר", מלשין-להשכיר מן הקאסבה של נאבלוס. זה, שִׁקְרָ לֹו עורו כשכרו, התנה תנאי: הברחה ללבנון. אם יֵדַע חסן סאלמה מי פתח פֶּה, לא יפתח לו רק פֶּה, גם גולגולת. זאת הסיבה ששמרו על ה"שטינקר" כשמור על אתרוג מהודר. עכשיו, חול המועד סופות, ישב לו במקום-סתר (אליו הביאוהו שוכריו קשור-עיניים), ממתין לתשלום המובטח. "אומרים, פלט צרודות, "עיד-אל-יאהוד שִׁיש סופות בו – לא אותו סכך שפורסים בו עיקר, אלא מה שהסכך מֵסֵל. מי שיש סכך לראשו ואפילו זה סכך של סופה מדובללת, סופו שהסכך יתחלף לו בגג וסופה זו – בְּבִית מוצק. כל מוסלמי שעניו בראשו וראשו יש בו מוֹחַ' (הינו מוח) יודע כי מי שאינו מְעֶשֶׂב את גגו מאינג'יל (עשב-בר), אֵל יתפלא אִם יש עשב שוטה ששוטה הוא פחות אף ממנו. מה שיותר הוא חובק את ידיו כך יחבוק האינג'יל את גנו... " – "איך עולים על עיקבות אותו סאלמה? " סח רעואל בנימת קוצר-רוח. – "בלי שוֹיָה-שׁוֹיָה בכלל לא עולים עליהם, " נתחייך המלשין. – "עם שוֹיָה-שׁוֹיָה? " תקף רעואל באישית וצמודה ולוחצת. – "עם שוֹיָה-שׁוֹיָה צריך שני דברים: סבלנות ושירות של משת"פ. " – "איזה משת"פ? " נתעקש רעואל והוסיף לתקף את ה"שטינקר". – "כזה שבכלל לא מודע לעובדה שעושים בו שימוש של משת"פ. " – "ואיפה מוצאים מין יצור שכזה? " – "בפניסה אל הקישלה של חִפָּה, " אמר המלשין, מצִפָּה בשקיקה לשכרו המובטח, והוסיף: "מחר על הבוקר בתשע יוצא מתאו החשוך אל החופש לופְנָאֵני אחד, טרוריסט שפְּרָקוֹרְד שלו יש הרבה קבלות... " סאמי, סגנו של גונדר רעואל, בידו אקדח colt דרוך-בריה, הישהה בידו השניה את הבוכטה שבה רישרשו השטרות. ה"שטינקר",

יודע שאין ארוחות בחינם ואין עושר בלי כושר, ביקש שיוסר סגור-עיניו ושלף מקפלי העבאיה תצלום. "האדא היא, סח, "תמונת פאספורט של 'פוטו רצח', צלם פניו של הזבון שמחר ישתחרר ויצא מן הפלוב. " - "טאקב, " הפטיר לו גונדר רעואל והושיט את ה"פוטו" לסאמי. סאמי פשט את ידו והפקיד את הג'ובות ביד המשת"פ. מיד נזדרזו רעואל וסגנו וקשרו את עיני המודיע, אצו איתו אל הג'יפ הגנוב שבחוץ ומשם אל החוף. בחוף כבר המתינה סירת-דייגים שהפליגה לראס-אָל-בִּיאָדָה. עד שיזרח אור השחר יונחת כבר ה"שטינקר" בחוף-מיבטחים.

* * *

עכשיו, ביום המחרת, על כוס קפה של בוקר, מיסב היה סאמי, במקום בסוכת בית אביו בשכונת נחלאות – בבית-הקפה של עטאללה ג'יבריל הצופה אל מול שער הקישלָה, אורב במין אמבוש פרטי משלו לאסיר שייצא מפלאו. "יש על ראשו צו-גירוש מאיזור הצפון, מביירות ועד חיפה, " הידהד במוחו כל משפט ששינן לו רק אמש גונדר רעואל. "עד שבע בבוקר הבא הוא חייב לנפנף את עצמו מהשטח – או שיזכה בתנאי פנסיון כלא עפו, שיש בו גרדום. " סאמי, תצלום הפאספורט בכיסו, רק הינהן בשתיקה מהורהרת, מצמיד לו, לג'יפ, בפגוש אחורי וקידמי, לוחיות שזוייפו. מיספר הרישוי החדש שנועד לבלבל כל בלש פוטנציאלי הוכן בסדנת פחח-רכב בעיר התחתית, מאנשי האירגון. "שם האסיר היוצא, " סח גונדר רעואל, "הוא סאמיח אל-פיילאני. תשב לו צמוד לזנב פי הזבון מחפש לו בחיפה קשרים. " - "איזה קשרים? " שאל סאמי, דרוך. רעואל הנמיך ווליום, בלחש: " עם אלה, אנשי חסן סאלָמה, מי שרצחו את בוני הסוכות. " - "והוא, סאמיח, יודע איך למצוא אותם, ואיפה? " - "חסן שולח לו Welcome committee, מועצת-קבלת-פנים שאין לה שום מושג, על כך שאסיר משוחרר זה יצא לחופשי כבר בשבע בבוקר. " - "שבע? אז איך זה ה'שטינקר' אמר שייצא רק בתשע? תסביר. " - "תשע זה מה שיודעים אנשי סאלָמה, מה שהוסכם עליו קדם. רק שאנחנו דאגנו לכך שמועד השיחרור קצת יוקדם. " - "מה זאת אומרת 'דאגנו לכך'? למחותרת יש דיל עם הקישלָה? " - "דיל אולי לא אך שיחדנו את מי שקובע שם זמן לשיחרור..."

הנה כך, באחת, נתלבנה התמונה לפרטיה וכל דיקדוקיה: זה, אל-פיילאני, אמור ליצור קשר, ממש עם צאתו אל הדרור, עם שליח אותה פנופיית חסן סאלָמה, מי שימתין לו בתשע. "זו הסיבה שאתה כבר תמתין לו ב ש ב ע, " חייך רעואל.

חייך. קל לחייך מלעשות, יובהר לסאמי. איך מבטיחים כאן שזה, הסאמיח הזה, לא רק ישמח, גם יסמוך? הלא איך לך שמץ סיסמה של אנשי חסן סאלמה, פלום, אף לא רמז. חיפה שורצת סוכני C.I.D. ורק טמבל יבטח באיש זר. רק שפתאום משתחל לו לפריים איזה זבון היוצא מן הקישלָה. סאמי מציץ חטופות בשעון, בתצלום, וחוצה את הפביש. - "סאמיח! " הוא קורא תוך זיהוי פני הבא לקראתו פמופתע, פתקוף-הָלָם. זה, האסיר ששוחרר רק הרגע, בווה בו נדהם, לא מכיר. - "רגע, " צועק לו לסאמי מלצר-הקפה, "לא שילמת, יא באָא! " כוס המשקה הריקה, המוכתמת, צופה בו מפאת השולחן כמו איזה עד-מדינה המסגיר לידי של החוק שותף-פשע. הוא זורק תוך ריצה צרור מעות למלצר בלי ליטול את העודף (אין פנאי). סאמיח המסוקרן קופא תחתיו, ממתין בלי הגה. - "יאללה, " פוקד עליו סאמי, "זזים. " הברנש ההמום מציית. איך זה שמי שנחשב טרוריסט עם הרבה קבלות לא חושד בו שגם אם מראהו מראה מזרחי הוא שפיון יהודי בתפקיד?

"אינתיא מן הום?" ממלמל לו סאמיח, סקרני ונפחד ומתוח. - "כך", נוהם סאמי מבלי לעצור ומושיט את תצלום הפאספורט. - "ידעתי מראש, עוד בתא, שתבוא, סח סאמיח, "כך רמז איש-הקשר. - "רמז לך גם על מקום המיפגש וזמנו?" שואל סאמי, דרוך. רגע נמלך לו סאמיח עם עצמו, מהסס אך מיד אוזר אומץ: "אתה מתפנן להלילה בעשר?" - "צדקתך", כך סאמי, "נכון." (רואה? זה עובד, הוא אומר לעצמו בלי מילה, זה עובד ונאבחהו. כל החוכמה היא לתקוף, לא לסגת, ואם לחרתת - אז בסטייל. מה שצריך זה ללחוץ, רק ללחוץ, כל ברנש שנלחץ שופך לאגר. כך הוא פתאום מאבד עשתונות, מכנסיים ובפרקסים, תזפור!)

"ומה עם מקום המיפגש?" הוא לופת את זרועו של סאמיח ומועך קצת (עכשיו, שעיתוי המיפגש מחונך לו נשאר רק עניין המיקום). - "זאת אינפורמאציה סודית יעני, כך סאמיח, מסוייג, לא בוטח. יש איזה צליל סרבני בקולו, האמנם הוא מתחיל כבר לחשוד? - "שאלתי אותך, "מנמיך סאמי הלוחך, "לא מפני שאינני יודע... אלא (וכאן הוא מבליע אָתְנַח קל) לחסוך לך פאשלה. ודם..."

מיד מחליף הפחד בפניו של איש-שיחו את כל חשדנותו של האסיר בוגר-הקישלה: הפחד ממלכודת, מטעות, מפח יקוש, מצו-העברה לכלא עפו, לגרדום. - "מה, האינגליזים עלו גם על זה?" מתחלחל הסאמיח הזה פתע, "אפילו את זה כבר גילו השארמוטות? על כפר א-סאמיר, בחורבה?" סאמי מוסיף את שמנו למדורת ביעותיו של אסיר משוחרר זה, מי שאם רק יגלו האנגלים פי נפגש עם אנשי פנופיות, לא רק יהא משוחרר מפלאו אלא גם מחייו, זה בטוח. "כעת אדוני כבר מבין למה באתי למנוע ממנו אסון?" - "אז באת להזהיר אותי?" שואל סאמיח, אָפּסּטּאטּי. - "בטח שבאתי. עוד איך להזהיר אותך. לך אַחְרִי. זה דחוף." מי שבִּרְקוּרד שלו יש הרבה קבלות לא דורש - זה מפתיע - שום קבלה מן הזר המוליך אותו, כמו איזה אֶהְבֵּל, באף...

פתאום, פולו אימה, קופא סאמיח זה פְּנְצִיב-מלח. - "יש איתך נשק?" שואל הוא בטון של חיה רדופת ציידים. - "למה נזכרת בנשק, יא בַּאֲפָא?" כך סאמי, נועץ בו עיניים. - "למה עוקבים אַחְרֵינוּ מְעַבְרֵ לְכַבִּישׁ הַזֶּה בְּנֵי הַיָּאֵהוּד." סאמי עומד להסב אינסטינקטיבית פניו לאחור, לראות מי זה. רק שסאמיח, מרטט פמין סאחֶלֶב קרוש, מעפכ בעדו. "יותר טוב תציץ בְּרַאי הַקֶּטֶן הַזֶּה, ככה, כאילו עצרת - כמו במיקרה - לסרק את הראש שלך, עם בְּרִילְיַנְטִינָה או בלי." וכבר הוא שולף מתוך כיס חולצתו גם ראי, גם מסרק, ומושיט לו. סאמי עושה פְּדַבְרִיו ואגב הסתרקות מתצפת בְּרַבְּרֵס.

מְעַבְרֵ לְכַבִּישׁ, לצידו של סודאני שחור המוכר תמר הינדי, קולט מבטו במלכודת הפוקוס הזה ההפוך שתי דמויות. אלה, נראו לו, הם שני אברכי-ישיבה בזקנים וקפוטות, שמוט מעובה בידו של כל איש מהם, כמו מְעַרְוֶף של בצק. כלום אמנם זוממים הם לרדוף את סאמיח המופר לשניהם (ומַנִּין?) ואם כך, הרי אם יממשו את זממם תְּחַרְפֵּן לוֹ לְסַאמִי הַכֵּל: גם חסינות איש-הקשר שלו שנילווח לו מִפְּתַח הַקִּישְׁלָה וגם הסיכוי לחלחל בזכותו אל אנשי פנופיית סאמֶה. - "בוא נתחפף להם כאן כמו ענן מתאדה שהיה ואיננו, "לוחש הוא מיד על אוזנו של סאמיח ושניהם מרחיבים צעדם. לגודל אושרם מזדמנת לשם עגלתו של אחד, מוכר-קרח. צליל פעמון שמפעיל הברנש מבשר את בואו לשכונה. תוך רגע נמלאת סביבתה של אותה עגלה בהמון עקרות-בית, מי בסל-רשת פעור לקליטת רבע-בלוק מטפף על הכביש ומי במיני מצבטי מלקחיים חדי מלתעות של מתכת, שתיכף ינעץ כל אחד מהם צמד שיניים בבלוק הקפוא. כל זה מסתיר מעינם של אותם אברכים את שני אלה גם יחד: הן את סאמיח האחוז פאראנויה (שיש לה

אולי גם צידוק) והן את סגנו של גונדר רעואל החולם על תפקיד חפרפרת, זו שתחדור בעזרת מר פיילאני אל חוג מפציצי הסוכות.

* * *

בתוך כשעה הם זונחים את העיר התחתית ועולים על הג'אבל, הוא הפרמל שהכביש מתרומם בו תחילה בזווית מתונה. לא מיידית מגלה להם זה את קלפיו הסמויים מן העין. עמא זקן הר זה עמא ממזר: המתון נהפך לתלול. כספסר-אֶלְטִיטודות מגביה הוא את שערו היציג של הרכס, כאילו מוכר פה בשוק השחור מאות מְטֵרִים מעל פני הים. פתאום דורש כל צעד מאמץ כמעט סיזיפי, וְלוֹטָה של סחרחורת, דיווידנדוֹת של גבהים. סאמי מוחה זיעתו ורואה איך הנוף משתנה מסביב לו: אלון-הפרמל, אֶלֶת-מאסטיק צפופה, כלילי-חֶרֶש פרוצים, אורנים.

אז מה עושים כעת עם הסאמיח הזה, יא ראבי? הן אין כאן סופסוף מלתחה שתולים בה זמנית בנאדם על קולב. אין כאן אפילו שמירת-חפצים להפקיד בה אותו למשמרת (עד שאַלְמֵד – לא ממנו חלילה – היכן, קיבינימאט, היא אותה חירפת-א-סאמיר...) וזה, דווקא זה הרי מה שנחונן לי כעת: שימטין לי – עד שאחזור אל הג'יפ בפנינת חסן שופְרִי, בעיר התחתית. ככה או ככה אסור שיֵדַע שאני בעצמי לא יודע. מי שנחשב כאיש-קשר של סאֶלְמָה בטח יודע הכל. מצד שני (תמיד יש צד שני פזה, צד נֶאֱחָסִי) מה אעשה אם אחזור ואמצא שהילד איננו, ברח? רק אם אָקח לו את פֶּאס-השיחרור אקרקע אותו על בטוח. למה? פי בלי הפיסוי הזה אוי לו אם רק תִּקְל באנגלים...

- "תן לי את פֶּאס-השיחרור, הוא יורד על סאמיח, סמכותי ומפגיע. זה מפשפש בכיסוי ושואל: "בשביל מה לך פֶּאס-השיחרור?" - "יש בחאליסה זייפן-מיסמכים שעובד בשבילנו, כך סאמי, דווקא כעת ששינו את מקום המיפגש תזדקק לאֶרְפָה. - "איזו ארפה?" - "של הזמן החוקי שלך כאן בסביבה, איזור חיפה. לא רק מקום-המיפגש השתנה, גם הזמן בו נגיע אליו. הבריטים עלו על אֶתֶר-הפינוס הקודם אז אנחנו שינינו, חד וחלק, למקום שהדרך אליו מצריכה יותר זמן. אילו היית מגיע כמו תס למקום הראשון שקבענו, לא אנשינו היו מחפים לך שם אלא אַמְבוּש אנגלי. אז תן לי עכשיו את הפֶּאס שקיבלת ועד שאחזור מחאליסה תפוס מִחְסָה ותשב פה בשקט ורק אל תזיז את הטיז. - "אז למה, כך סאמיח, "שלא אבוא איתך, יא סאחבי?" (ועד אותו רגע איננו מוסר לו לא פֶּאס, לא בְּטִיח ולא כלום). - "כי זה, הזייפן, אמנם גר בחאליסה אבל מְסִתְלֵבֵט לו כל בוקר, עם הנרגילה ועם המשקה שלו, אצל מְסָעוּד, בקפה. - "איזה קפה זה?" - "קפה שְׁוִי-וִי לך אם ימצאו אותך שמה. - "למה וִי-וִי?" - "פי הפתח שלו הוא ממש מול מִטָּה D.I.C. - "אז מה אעשה פה בהר הזה עד שתחזור מן העיר?" כך פיילאני, "ומה אם פתאום יתלבש עלי איזה שוטר והפֶּאס לא עלי?" יש חרדה אמיתית בקולו ואפילו חשד, כמקודם. - "מה שעושה כל אסיר משוחרר שעוקבים אחריו: תסתתר. - "איך מסתתרים כאן, מְקֶשֶׁה לו סאמיח, "אם בכל הסביבה אין שום בית, לא מלונה עזובה, לא סככה ולא צריף או מחסן בחצר?" - "יש לך חאמדולילה די שיחים ועצים שאפשר להסתיר בהם לא רק אותך, גם את כל פנופיית חסן סאֶלְמָה כאן, כל הגדוד. - "טאִיב, מפטיר לו סאמיח במין פֶּאסָה שיש בה הכל מלבד טאִיב. וכבר הוא מושיט לו, מודאג, את הפֶּאס, "אז מתי יש סיכוי שתשוב?" - "אשוב, "אומר סאמי, "בזמן שאשוב. "ומוסיף לו, על תקן "דיר באלכ": "טוב שתזכור, הצטרפות לג'יהאד זה לא לוח-זמני-רכבות."

* * *

תוך שעה קלה, בעיר, בפנינתו של חסן שופְרִי, הוא מדהיר כבר את הגי'פ אל מרתפו של רעואל. שם מתברר לו מיד שהכפר א-סאמיר, שאינו אלא חירָבָה, שוכן לו זנוח דרומה מתיפה מול טירה ונכח הים. כל אותה עת הוא שואל את עצמו אִם הדג עוד תלוי על הקרס. פֶּאס-השיחרור של סאמיח עֲרָבֹן הוא, אבל ערבון די מוגבל. לא פחות לא ברורה היא מידת האָמוּן שרוחש לו אדון אל-כַּיִלְאֵנִי. שעל כן הוא חוזר למקום בו השאיר אותו קֶדָם אך אין שם שום איש...

אמרתי לך? מתעמר בו ליבו. -טוב, אז מה אם אמרָתָּ, יא טוש-טוש? חשבָתָּ, אומר לו ליבו, שימתין לך כמו איזה פֶּלֶב לְאֶדוֹן? רק למשיח עצמו מחפים ב-stand by בתקווה שיגיע (גם אם, על צד האמת, הוא מברז כבר אלפיים שנה לפחות). מְסַתְפֵר, אדוני, שחֲאֻאֲגֵה פֶּיִלְאֵנִי עֲשֵׂה ממך דֶּאֱחָקָה, פאדיחה. מה חשבָתָּ, שמי שיוצא מהקישלָה הוא ילד קטן, או סמרטוט? לוא הייָתָּ א ת ה כֵּאֵן, אתה במקומו, כלום הייָתָּ ממתין לו, לסאמי? סאמי שהוא בְּשִׁבִּילוֹ רק עֲרִיב (הַיְנוּ: זר ונוכרי וחשוד). יוצא אסיר בבוקר מן הכלא אל החופש, ברנש שהוא בעצם טרוריסט עם קבלות. בא איזה זר, מנפנף לו תצלום של פאספורט ותוקע לו חֲאֶרְטוֹת. יופי. סֶאֶבְאָה. אז מה זה אומר? שכבר יש לו עליו מין קושאן?

השמש, כשימחה עזה לאֵיד, סימאה עיניים. גם כשפישפש בין שיחי הסביבה לא נמצא לו הבן האובד. חמק לנו דג הַבְּרִבּוֹנִיָה, יא טומטום, ישר מן הקרס הַיְמָה. מי מסובב כאן את מי על האצבע ומי כאן הפְּרִאֲיִיר של מי? הלא עד שאתה מתפלפל עם גונדר רעואל על איתור איזו חירָבָה, הבין הסאמיח הזה מי כבר סומך כאן על מי ופרש את כנפיו. צר לי עליך, אחי סאמי הולמס, בלש כבר לא יצא ממך, גם לא שְפִיוֹן-מחותרת. שאול שחשב את עצמו לשועל וחיפש אתונות שם בקישלָה, אפילו אתון-לרפואה לא מצא, רק מיסכן ושמו סאמי הַמְּאָר...

אלא, פתאום, בין סבכים של סירה קוצנית מהבהב איזה אודם. קיץ אינו עונתה של פריחת כלנית, או נורית, או פָּרְג. כנגד זה – מיטפחת עזובה, סמוקה, פאראנג'ית, אם היא מוטלת לה סתם על הארץ, אולי אותו סתם אינו סתם? גחן והרים אותה, שש אֶלִי קרב כמין פר ספרדי בקורִידָה, פר שמטלית אדומה שמניף מאטאדור מול עיניו היא אָתְגֵר. בְּקֶצֶה המיטפחת הבחין בריקמה של שלוש אותיות כתב לטיני: S, E, K, כמו ראשי-התיבות של Samikh El Kailani. ובכן?...

ובכן, על העשב עליו נשמטה מימחטה זו (מתי? לא ידוע) תיכף הסגירו עצמם לעיניו סימנים של כתישה ודריסה. מה התחולל פה? נראָה שהיתה היאבקות אלימה וסוערת. אחרת, פיצד להסביר את אותות רמיסת קְנִי העשב הרך? קטטה, היתה קטטה פה וזה מינימום בין שניים. שני יריבים, ואולי גם יותר, אבל מה זה קשור לסאמיח? רק שפתאום מנצנץ לו לסאמי ברק מתכתי מן העשב וכבר הוא גוחן ומרים אליו, לא יאומן, מדליון של זהב... בָּאוֹר הקיצי, הצורב בלי רחם, קורא הוא מה חקוק במדליון ההוא, תְּמָה. מה שנחרט שם בכתב פֶּאֶרְאֲנִסְאִי הוא זה: "de Michel – pour Samich."

רק שפְּנִיָם צֵץ תצלום מיניאטורי, אך לא של אשה אלא גבר. מה זה מעיד על האיש שתכשיט זה נשר לו מעל צווארו? כלום אפשר שאָל-כַּיִלְאֵנִי המשפיל, ה"הומו סֶאֶפִּינְס", איננו כל-כך "סֶאֶפִּינְס" אבל "הומו" דווקא כן? אך כאן בדיוק, בין סבְכֵי השיחים, נתגלה גוף שותת וגונח. מה זה עשתה לו אותה הקטטה שפולו פֶּשְׂאֻאֲרָמָה קצוצה?

- "סאמיח, כורע סאמי על הגוף תְּקוּף-הצמרמורת, "מה זה עולל לך מי שעולל לך? יאללה, פֶּתַח פִּיךָ, דְּבֵר! " - "זה הם, "פולטות בְּדִי עמל שפתיו של הגונח. - "אם כך, מי זה ה ה ה? " אין שפתיו של חוקרו מוותרות ומרפות מטרפן. - "אלה, השניים ההם שעקבו אַחֲרֵינוּ עוד שמה, למטה. " - "איפה למטה? " - "בְּעִיר התחתית. " - "מה עשו? " - "עבודה יסודית. " - "מי הם היו? " -

”צעירים מאנשי היאהוד, עם קורבאץ, עם נאבוטים. “ -”למה פתחו לך ראש, יא חביבי? “ -”הם לא רק פתחו. גם סגרו. “ -”מה הם סגרו? “ -”את הקסאב (החשבון). חוב ישן. מלפני כשנתיים. הינחנו להם מיטעני-חבלה בפפרים שלהם, ב’אל עורש’. “ -”איזה ’אל עורש? “ -”אותו חג שלהם שקוראים לו ’סופות’ בשפת מוסא. “ -”למה הינחתם להם מיטענים? “ -”משתלטים על אדמות פאלאסטיין.”

* * *

מסתבר: בן-טובים לא תמיד הוא בן טוב. זה שנה מאז שב מפאראנסה, זו שאליה הפליג לבקש השכלה ב”סורבון” של פאריס. למד שם מתמטיקה, אחד ואחד הם שניים: אחד, יעני, הוא מאסארי, הכסף, ושניים – יחוס האבות. בנו-יחידו של פילאני האב – איל-הון ידוע בפירות ששמו גיבראן אפנדי – גם אם נחשב תיאורטית סטודנט-מתמטיקה מן המניין, פראקטית הריהו יורשו של ממון התופח בטור גיאומטרי, זה שעולה בו יום-יום כפורחת צמיחת נכסיו של אביו. הללו, אם לשפוט על פי עושרם שאין לו גבול, אין לאומדם בחישוב מתמטי כי אם במנין אסטרונומי. כך שסאמיח, לוא ביזבו שְכר-לימוד על תורת-המיספר בפּוּרְדֵּלִים, אלה שעיר-האורות משופעת בהם מפּיגָאל עד מישגל – מחיל לו פיוון שִיֶּצְרוּ של כל פליבוי צעיר אין בו רע פידוע (בתנאי שחוכמת-החיבור לא תוחלף לו פתאום בחוכמת-העיבור). מה שאין כן חיבור מסופן שגם הוא של אחד ואחד שהם שניים: שני מנהיגי אירגון סורי צעיר ש”אל-פּעֶת” הוא שמו הרישמי. סאמיח הנלהב מגלה יום אחד את שניהם בקפה פאריסאי. שם מכינים הם את כל התמורות הצפויות במזרח התיכון. מיספר 1 נקרא סְלָאח בִּיטָאר ומיספר 2 (שָשֶׁם עליו מייד עינו) נקרא מישל אפּלָאג. בתי-הקפה בפאריס של אותם הימים הם פאבן שואבת לשלל מהפכנים גולים מפל קצוות תבל. לנין הרוסי והו-צ’י-מיין הצפון-ויטנאמי, צ’ו-אן-לאי הסיני וסופרים ואמנים שאין מישטרי הדיכוי בארצם חֲדָלִים מלרמוס את הצדק, רוקמים פאן שורת הפיכות נועזות שחלקן יתממש בעתיד. סאמיח, שסיסמות החירות של ביטאר ואפּלָאג פאריזמאטיים אלה קוסמות לו מיד בחזון המזרח התיכון החדש שלהן, מניח להם שישבו את ליבו (ולא פחות מכך את משלוחי כספו של אבא) ולא על לימוד מתמטי שוקד הוא כי אם על מארפסוזם פעיל.

הגבול בין האישי לציבורי-אידיאולוגי הוא שטח-ההפקר בין הסוחף והנסחף וכך הופך יורש-העצר של גיבראן אפנדי למין יורש-היצר של מיסיה מישל אפּלָאג. ערב שובו הכפוי במצות מולידו הקורא לו הביתה (הגיעו שמועות לאוזני הזקן שיורשו בחברה לא טובה) קונה לו אפּלָאג לסאמיח בכספים שסחט מן הבן הנאיבי, שי של פרידת אוהבים נלבבים בצורת מדליון של זהב. ”אביך, ” אומר הוא, ”מוכר את אדמות פאלאסטיין לִיאהוד תמורת כסף, אבל מדליון-הזהב יזפירך מה צריך לעשות בנידון. “ מה שצריך לעשות בנידון הוא תחילה לדבר על לב אבא. רק לאחר שמוברר לו סופית כי לב אבא אטום לדבריו, מתחיל הוא לפעול במסנה של הבן הצייתן לטירפוד כל טרנסאקציה שבה מוסר אבא, תמורת הון עֶתֶק, קרקעות לאותם ציונים. אלא שכל מזימה מתגלית והאב הרותח מזעם מדיר מנכסיו ומעיף מביתו לצמיחות את הבן הסורר. סאמיח הנזרק לסימטות הדלות של בירות מתגלגל עד נְקוּרָה, שם הוא חודר לתחומי פאלאסטיין ומוצא לו אחים-לגיהאד.

תוך ימים לא רבים הוא אוסף פנופיה של שאבאב משפרעם ועד טִיבָה. מארפסוזם אינו מדבר אל ליבות חסידיו, פיגועים דווקא כן. שינאה היא בסיס וגִיָהָאד בְּנִיין-על ותנאי-היצור הם של טִבָח, אם בשפּרָיָה ואם בפּוּרְדֵּי ואם בנפצי דינאמיט. בפרט חביבים עליהם פיצוצים בקולוניה יאהודית שוקטת. רק אם תמאיס על אותו עם עיקש את חייו יש סיכוי שינוס. הפאניקה, בתו של אלמנט-

ההפתעה, עושה שמות בנתקפים ופרץ של אופוריה בין תוקפיהם שפתאום כל אחד מהם, גם אם כולו רבע-עוף הוא, חש את עצמו כאחד אבו-קישק, או חסן סאלמה, או הכובש סלאח א-דין.

קח למשל פעימת משאבה יהודית בפרדס פסטוראלי אם באום-לאבס ואם בכפר-סבא ואם ברמת-הכובש. קח נהמת גנראטור קצובה בתל-עדס, כרכור או ג'עוני: כמה טימטום שאנן ונאיבי מפגין כל תיקתוק שפזה. קסם-הציפייה העז לפני שנית-הנפץ שבה כל אצבע ז'לניט שהמרעום מפעיל היא אצבע אלוהים קטנה, חורצת-דין, פאטאלית, שוכה את לב סאמיח וממסטל את אנשיו. עד מהרה מזדעק בחצר-הישוב פעמון של מתכת. אין זה דינדון פנסיות של פאריס כמו מאדלן, סקרקר, נוטרדאם. אף-על-פי-כן, חזקה על ההם הזונקים מן הצריף או האוהל, שדווקא הם קולטים בו, בצילצול, ניגון עתיק: אימת אינקוויזיציות ספרד, מסעי-צלב בגרמניה, פוגרום באוקראינה. כל רכיביו של רפלקס אטאביסטי מופר משכבר הימים... פעם שוטט בפאריס עם מישל זה בשוק-היאהודים, ה"פלצל", על תקן סמוי של משלחת-ריגול החודרת לשטח אויב. היו שם פליטים ניצולי הפרעות של פטלורה, מכנו ודניקין, היו שם רוכלי שעונים מוכרחים וסיגריות, נשורת-אדם. "ומזה", אמר מישל, "שיני-זהב, טחורים וידיש – מזה הם אומרים לברוא עם, לנחול ארץ? לא, אין לזה שמץ סיפוי..."

ועם זאת, הוא מודה, המאספינים הללו – מוזר – מפילים עליו פחד. פחד דומה למיאוס וקרוב לחמלה אך חזק לא פחות. ככה נתקל הסורק את ראשו בכינה ראשונה, לא נחשבת. שרץ זעיר שאליו יצטרפו כל אֶחָיו הבאים אחריו... תוך דקות חש הסורק את קרקפתו מופת-הגרד בהמון המצטבר לכדי נחיל רוחש-חיות... אלה, היאהוד, הוא סח, אינם רבים עדיין. רק ש"עדיין" מושג ארעי הוא, זמני וגמיש להחריד. אולי משום כך הזדרזו האינגליזים עצמם וקבעו להם קוטה: חמישה עשר אלף היאהוד בשנה (וגם זה לא מוצדק). הוסף לכך את חוק-הקרקעות המנדטוריות: אדמות פאלאסטיין בהן אין הם מורשים בקנינת אף לא דונאם אחד. איך אומר מישל בשם חוואג'ה פרידריך אַנגֶלס? "דיר באלפ, יא סאחבי, כמות מצטברת הופכת אט-אט לאיכות... פי הנה ימים באים, אחי, וכינה אל כינה נספחת. כמו נמלים בשיירה, חבר מביא חבר. פה מכשירים הסאיונים פרדס, שם בוסתן, או קולוניה, או באלד. עובדה מצטרפת אט-אט לעובדה, נקודות מצטרפות כבר לקו. אם אינך מקרצף את שורשי השיער בליזול כבר עכשיו, יא חוראני, אל תתפלא אם מחר ירשמו הפינים על ראשך כתב-קניין..."

- "למה אתה שונא אותם כל-כך?" מכניס לו סאמי כמו זאפטה, לסאמיח, שאלת תם (או מתמם).
- "מה יש, אתה או ה ב אותם?" שואל סאמיח, תמה. - "עכשיו אתה עונה, סונט בו סאמי, כמו היאהוד. - "למה אתה אומר לי 'כמו היאהוד'?" נפגע פילאני. - "אלה עונים תמיד על שאלה בשאלה... - "אני, נוהם סאמיח בקול שנוק, מתלעלע, "שונא אותם מפני... - "מפני?" - "מפני שהם זרים. - "גם האינגליזים זרים, אומר סאמי לזה שבין שתי הכתפיים יש לו כמו דפק מולד זיכרון סלקטיבי ללא תקנה, "אז איך קורה שאם אתה מזכיר איזה אינגליזי יש לשינאה שלך וולטאז' הרבה יותר נמוך?" - "למה זה, האינגליזי, משיב לו סאמיח, "יש לו לונדון לברוח אליה. וזה בדיוק מה שאין ליאיהודי הסח כבר אלפיים שנה שאללה רשם לו בטאפו שלו שהארץ הזאת היא היאהודית עוד מתקופת איברהים אַל חליל וכעת הוא חוזר אל ביתו. אלה שחזרים מסוכנים תמיד פי אלף מאלה שיושבים פה ארעית על זמן שאול. הבריטים, כמו האראך על העור ביום של קיץ, הם רק מיטרד זמני, לא כרוני, לא כמו היאהוד. אלה, ניניו של אִיסְחָק, אדוני, לא חושבים כלל לזון, חתמו קבע. בכל העולם שוחטים ורודפים אותם, אין להם מה להפסיד. מאלה שאין להם מה להפסיד מפסידים בסופה של כל באסה אלה שיש להם מה להפסיד ואנחנו נימנים עליהם..."

סאמי מציין בשעון ונזכר: "הארכתי לך את החבל." הוא מושיט לפיילאני את פאס-השיחרור ומוֹרָה על מקום-הזיוף. "עכשיו אתה יכול לשהות בחיפה עוד יומיים. אך אם יקבל אותך חסן אלינו תזכה בתנאים חדשים." - "איזה תנאים?" כך סאמיח בתקווה, ומוחה ממיצחו דם קולח. - "שבמקום חבלות בסוכות של יאהודים תפעיל מחשבה מיבצעית." - "מה זה אומר 'מחשבה מיבצעית'?" - "זה אומר מיתקפה לא פוסקת, לא רק שעה שבונים כאן סוכות אלא גם כשבונים כאן בתי ים." - "את זה כבר עשיתי," אומר לו סאמיח ומספיג במיטפחת-האודם את מה שאדום לא פחות מאותה המיטפחת וטרם הקריש. - "איפה?" - "בכל הזדמנות שהיתה לאותה פנופיה שאירגנתי עד שעלינו על אַמבוש אינגליזי ושמנו אותי בצינוק." - "ומה קרה לשאר אנשי הצוות שהובלת לפני אותו האמבוש?" שואל סאמי, מסוקרן. - "שניים מהם נהרגו במקום מצרורות של ה-Bren gun הבריטי וזה שסחב את ארגז-התחמושת כעת הוא פצוע אנוש." - "הלילה, כשנפגוש את חסן סאלמה," כך סאמי, "תזכור לא להשמיט מהסיפור הזה שום פרט." - "טוב," כך סאמיח, "אֶסְפֵּר לוּ הפל, רק תגיד לי עכשיו אבל דוגרי: מה הוא מקום-המיפגש החדש שעליו האינגליז לא יודעים?" - "לא תאמין," פולט סאמי אט-אט, "התברר מְּוודיע בר-סֶמֶךָ, זָבוּן שמושתל במִטָּה D.I. C ותמיד מתגלה כְּאֶמֶן, שזה שעמד לְגֵלוֹת את מקום המיפגש וזמנו לאינגליזים נתפס בדרכו אל בניין המִטָּה שלהם וחוסל במקום..."

הוא יודע ששם, סָכִיב חורבת א-סאמיר, מְסִתּוּוֹים בשעה זו, בְּחֶרֶשׁ, כל צלפיו של גונדר רעואל שנודע לו מקום המיפגש דווקא ממנו, מְסִאמִי ששב אל העיר התחתית רק הבוקר, הן על מנת שִׁדַּע מפקדו להיכן הוא יוליך את סאמיח שעה שהחושך יליט את ההר ואת עיר הפרמל החוגגת חג יהודי שהסכך מסמל בו כמיהה לגגות של ממש, והן על מנת שיוֹרָה לו גונדר רעואל לאור נר, בְּקֶצֶה אצבע, איפה בעצם תקועה לה חורבת א-סאמיר על גבי המפה. "רק לאחר שאתה תתפלח משם ותגיע אלינו," סח מפקדו המדגיש כי ימתין לו בְּחֶרֶשׁ ההוא הסמוך, "אנחנו נסגור בכיתור מתהדק והולך את שיטחה של הַחִירְבָה ובוא נתפלל שִׁפְלוּ חללים לא בינינו כי אם ביניהם."

הוא מביט בסאמיח החבול כל-כולו ואומר לו: "נמתין עד החושך. ככה שאיש לא יראה כשנקום ונצמד לאותה החורבה." - "חושך אני מאחל רק להם," כך סאמיח, בשינאה מתלהטת, מה שמזכיר כאן את אש קינאת קִין הקם על אחיו בְּשֵׁדָה. - "מי זה 'ל' ה' ס'?" שואל סאמי בטון של תְּמוֹי שאינו מבין רְמִז. - "כל אוכלוסִיַת הַיָּאֵהוּד," כך סאמיח, "שיְצִיף אותה חושך נְצַחִי." - "חושך נְצַחִי קצת קשה לְסִדֵּר," אומר סאמי, "אך כבר היא מוצפת." - "בְּמָה?" אין סאמיח מתאפק מְלִשְׂאוֹל. - "בְּסוּכּוֹת, אדוני. בְּסוּכּוֹת..."